

Nr 188.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1930 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till barnhusen.

(3:e avd.)

Uti den till riksdagen den 3 januari 1930 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1930/1931 har Kungl. Maj:tt under femte huvudtiteln, innefattande anslagen till socialdepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 40 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden nämnda dag) att

dels med förklaring, att riksdagen i princip icke har något att erinra mot den av chefen för socialdepartementet tillstyrkta omläggningen av allmänna barnhusets verksamhet, godkänna den ändrade användning av det ordinarie anslaget till barnhusen, som följer av nämnda omläggning;

dels ock i riksstaten upptaga anslaget med oförändrat belopp 115,830 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 174—222 i åberopade statsrådsprotokollet.

Under femte huvudtiteln finnes uppfört ett ordinarie anslag till barnhusen å 115,830 kronor. Anslaget avser en del sedan gammalt utgående belopp till skilda inrättningar i riket, därav till allmänna barnhuset i Stockholm 84,700 kronor, till frimurarbarnhuset 2,750 kronor och till barnhusen i landsorten 28,380 kronor.

Vid anmälan av frågan om anslag till barnhusen under nästkommande budgetår har departementschefen upptagit till behandling spørsmålet angående *omorganisation av allmänna barnhusets verksamhet*, innebärande bland annat en i viss mån annan användning av de från statsverket till barnhuset utgående medlen.

Innan departementschefen ingått på redogörelse för ärendet, som i sig innesluter spørsmål angående olika förslag till användning av barnhusets inkomster samt angående Stockholms stads rätt till dessa, har departementschefen (sid. 174—176 i statsrådsprotokollet) lämnat en kortfattad redogörelse för barnhusets tillkomst och hittillsvarande verksamhet, därvid för fylligare uppgifter hänvisats till en efter offentligt uppdrag av dåvarande assessorn, nuvarande revisionssekreteraren Torsten Petersson utgiven »Översikt över allmänna barnhusets historia».

Av den lämnade redogörelsen för barnhusets tillkomst och hittillsvarande verksamhet framgår, att barnhuset under senaste halvseket verkat såsom ett stort upptagningshem, där barn till en början endast från Stockholm men så småningom allt mer från landsorten mottagits till vård mot en summa i ett för allt, samt att barnhuset i huvudsak fullgjort sin vårdnadsskyldighet genom utackordering i fosterhem.

På grund av den såsom en följd av 1917 års lag om barn utom äktenskap inskränkta inlösningsen har barnhusbarnens antal, som när det var som högst (1910) uppgick till nära 6,000 barn, nu nedgått till omkring 1,000. Antalet inlösta barn, som vissa år uppgått till över 600, har de sista åren varit omkring 5 per år.

I samband med år 1920 verkställd utnämning av ny direktion lämnade dåvarande chefen för socialdepartementet direktionen under hand uppdrag att utarbeta *förslag till nytt reglemente för barnhusets verksamhet*. I skrivelse den 4 januari 1924 framlade direktionen över allmänna barnhuset i anledning härav förslag till omorganisation av allmänna barnhusets verksamhet.

I den kalkyl över barnhusets inkomster och utgifter, som i skrivelsen åberopades, utgick direktionen från att barnhuset alltjämt skulle i enlighet med rikets ständers beslut den 15 oktober 1756 komma i åtnjutande av en från bo-uppteckningsavgifter i Stockholm härflytande inkomst av överskottsmedlen från förmyndarkammaren i Stockholm, en inkomst, som i kalkylen beräknats till 225,000 kronor om året.

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition den 22 februari 1924 för riksdagen framlagt förslag till ny förmynderskapslagstiftning, vid vars ikraftträdande förmyndarkammarens i Stockholm verksamhet var avsedd att, med visst undantag, upphöra, meddelade Kungl. Maj:t genom brev den 11 april 1924 beslut i anledning av direktionens omförmälda skrivelse, därvid Kungl. Maj:t — såväl med hänsyn till att den genom berörda proposition väckta frågan om förmyndarkammarens fortbestånd ännu icke blivit slutligen avgjord som ock i betraktande av att barnhuset vore skyldigt att senast under år 1926 återbetala ett barnhuset år 1921 beviljat statslån å 740,000 kronor samt att barnhusets utgifter för utackorderade barnhusbarn under de närmaste åren förväntades bli särskilt höga — förklarade sig anse, att med omläggning av barnhusets verksamhet borde i huvudsak tills vidare anstå, samt anbefalld direktionen att, efter den ytterligare utredning, vartill ett av överståthållarämbetet avgivet utlåtande i ärendet föranledde, inkomma med förnyad framställning i ämnet, därvid direktionen jämväl hade att taga under övervägande de i övrigt i ärendet avgivna utlåtanden.

Kungl. Maj:t har vidare, efter det nyssnämnda proposition med förslag till ny förmynderskapslagstiftning blivit av riksdagen med vissa ändringar antagen, föranstaltat om förhandlingar mellan delegerade för Stockholms stad, förmyndarkammaren och direktionen för allmänna barnhuset angående bo-uppteckningsavgifternas upphörande samt förmyndarkammarens avveckling och vad därmed ägde samband, i anledning varav avtal upprättades mellan staden

och barnhuset, vilket avtal med skrivelse den 30 januari 1929 underställts Kungl. Maj:t för godkännande.

Förut omförmälda, barnhuset under år 1921 beviljade statslån å 740,000 kronor har under år 1926 återbetalts. Barnhusets utgifter för utackorderade barnhusbarn, vilka utgjort för budgetåret 1926/1927 275,000 kronor, för 1927/1928 270,000 kronor och för budgetåret 1928/1929 240,000 kronor, beräknas komma att ytterligare nedgå, under budgetåret 1929/1930 till 185,000 kronor och under budgetåret 1930/1931 till 140,000 kronor.

Då vid sålunda angivna förhållanden de hinder, som Kungl. Maj:t enligt beslutet den 11 april 1924 ansett föreligga för genomförande av barnhusets omorganisation, numera ansetts undanröjda, har direktionen i skrivelse, jämväl av den 30 januari 1929, till åtlydnad av Kungl. Maj:ts i nyss avsedda brev den 11 april 1924 meddelade föreskrift, ånyo underställt Kungl. Maj:t *förslag till omorganisation av barnhusets verksamhet*.

Det nya förslaget, som i huvudsak överensstämmer med det år 1924 framlagda, innebär, att barnhuset alltjämt skall bereda värnlösa barn vård och uppfostran i samma former som hittills, d. v. s. i upptagningshem och fosterhem, men att, medan barnhuset hittills själv anordnat och ombesörjt detta, barnhuset nu i stället skall, med vissa undantag, lämna understöd åt anordningar av olika slag för beredande å skilda orter av dylik vård åt värnlösa barn. 1,000,000 kronor av barnhusets kapital skulle användas för uppehållande av pediatrik klinik vid Karolinska institutet.

Mot detta förslag till omorganisation av barnhusets verksamhet står ett annat, som framlagts i ett av överläkaren vid barnhuset, *professorn i pediatrik vid Karolinska institutet I. Jundell* vid avlåtandet av direktionens förenämnda skrivelse den 4 januari 1924 bifogat yttrande, vilket sedermera biträts av Karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern i deras nyssnämnda yttranden. Enligt detta förslag skulle barnhusets samtliga medel användas för en pediatrik klinik vid Karolinska institutet, vilken klinik samtidigt skulle bliva en centralanstalt för medicinsk och social barnvård i landet.

Med anledning av barnhusdirektionens båda skrivelser den 30 januari 1929, den ena angående omorganisationen och den andra angående avtalet med Stockholms stad, hava till en början *infordrats yttranden* över båda förslagen från justitiekanslersämbetet samt därjämte över omorganisationsförslaget från statskontoret och över avtalsförslaget från överståthållarämbetet efter hörande av Stockholms stadsfullmäktige.

Sedan till universitetskanslern efter lärarkollegiets vid Karolinska institutet hörande remitterats ytterligare två direktionens skrivelser den 30 januari 1929, den ena utgörande svar å remiss av 1926 års sjukhuskommittés betänkande angående bidrag av barnhusets medel till en pediatrik klinik vid det blivande rikssjukhuset och den andra angående uppehållande för tiden till den 1 juli 1932 av den för närvarande till barnhuset förlagda pediatrika kliniken, har lärarkollegiet till förnyad granskning upptagit barnhusdirektionens omorganisationsförslag och därvid — under vidhållande av sitt tidigare förslag

till användning av barnhusets medel — i hemställen, som biträts av universitetskanslern, yrkat att frågan om barnhusets omorganisation måtte upptagas till förnyad utredning av särskilda sakkunniga och att Karolinska institutet måtte få deltaga i denna utredning.

Därefter hava över de sålunda från barnhusdirektionen och lärarkollegiet föreliggande förslagen till omorganisation infordrats yttrande från statens inspektör för fattigvård och barnavård efter hörande av statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter samt, sedan sådant yttrande inkommit, utlåtanden från samtliga länsstyrelser.

Med anledning av vad som anförts i vissa av de avgivna yttrandena avlät departementschefen den 20 juni 1929 *skrivelse till överståthållarämbetet*, däri departementschefen förklarade sig anse det önskvärt, att, innan ärendet företogs till avgörande, nya förhandlingar ägde rum mellan delegerade för staden och barnhuset, och hemställde departementschefen förty, att överståthållarämbetet måtte föranstalta om dylika förhandlingar.

I anledning härav har överståthållarämbetet med skrivelse den 11 november 1929 överlämnat ett av representanter för staden och barnhuset undertecknat, *nytt förslag till avtal*. Yttrande däröver har inhämtats från Stockholms stadsfullmäktige.

Innan departementschefen närmare ingått på en utförligare redogörelse för barnhusdirektionens och professorn Jundells omorganisationsförslag, har departementschefen återgivit en av direktionen gjord *uppställning över barnhusets nuvarande tillgångar och inkomster*. Beträffande innehållet av denna uppställning torde få hänvisas till sid. 180—183 i statsrådsprotokollet.

Av denna sammanställning kan bland annat inhämtas, att i det belopp å 84,700 kronor, som inom anslaget till barnhusen direkt avser allmänna barnhuset i Stockholm, ingå dels belopp ägande natur av vederlag för gamla privilegier, dels vederlag för frångångna bötesandelar, dels ock slutligen ett belopp av 1,500 kronor (manufakturfonsumedel), som synes vara av vanligt anslags natur.

Å sid. 184—188 i statsrådsprotokollet har härefter redogörelse lämnats för barnhusdirektionens förslag, varur här må återgivas följande.

Barnhusdirektionen redogör på följande sätt för *huvudgrunderna av sitt förslag*:

»Av vad som anförts om barnhusets hittills bedrivna verksamhet framgår, att denna i huvudsak bestått i beredande av fosterhemsvård åt värlösa barn. I avvaktan å placering i lämpligt fosterhem hava omhändertagna barn, späda som äldre, vårdats i barnhusets vid olika tider för sådant ändamål hållna anstalter i Stockholm. Dessa hava alltså i viss mån tjänat såsom ett för hela landet avsett upptagningshem.

Vid fullgörandet av det barnhusets direktion lämnade uppdraget att inkomma med förslag till barnhusets omorganisation har direktionen utgått från att barnhuset alljämt skulle tjäna sitt gamla ändamål och att verksamheten alltså i huvudsak skulle vara inriktad å beredande av fosterhemsvård åt värlösa barn, men att åt denna verksamhet skulle givas former, som i överensstäm-

melse med gällande lagstiftning skänkte möjlighet att främst tillgodose dem, som bäst därav vore i behov.»

Efter att hava utvecklat de företräden, som direktionen ansett fosterhems-vård äga framför vård i barnhem och därvid särskilt framhållit dels den vid fosterhemsvård större möjligheten till adoption, dels ock den vid barnhems-vård starkt framträdande svårigheten att få barnet ut i livet vid den ålder, då det måste lämna barnhemmet, anför direktionen vidare:

»Enligt direktionens mening bör alltså värden av friska, normala barn, som samhället annorledes än rent tillfälligt måste omhändertaga, överlämnas åt fosterhem. För att emellertid icke äventyra gott resultat av sådan vård erfordras upptagningshem. Sålunda måste det för späda barn finnas hem för vård av dem och deras mödrar, intill dess barnet lämpligen kan skiljas från modern. Vad äldre barn angår må man erinra sig, att grunden till deras behov av omhändertagande ofta ligger i dem vidlådande dåliga eller sjukliga anlag. Att direkt utlämna dem i fosterhem kan därför vara olämpligt. En tids observation på ett upptagningshem kan göra det möjligt att komma till rätta med deras fel och giva dem ett just för deras uppfostran lämpat fosterhem. Genom dylik observation kan ock undvikas att — till skada och vanrykte för fosterhemsvärden — till sådan vård utlämnas barn, vars dåliga anlag nödvändiggör uppfostran i särskild anstalt.

Olägenheten av att särskilt mindre landskommuner icke hava tillgång till nämnda två slag av upptagningshem har vid tillämpning av de nya barnavårdslagarna under senare år klart framträtt. Samtidigt har det av skilda orsaker blivit allt svårare att finna reda på lämpliga fosterhem.»

Direktionen säger sig med sitt förslag åsyfta att skapa en främst till barnavårdsnämndernas tjänst stående organisation för beredande av vård i upptagningshem och fosterhem. Direktionen anför vidare:

»Det hittills av barnhuset för beredande av fosterhemsvård anlitade inlösningsinstitutet bör emellertid — fränsett vissa undantagsfall — övergivas. Den hjälp, som skall lämnas, bör bestå allenast i anvisande av fosterhem och förmedling av avtal om värden mellan fosterhemmet, å ena, samt omhändertagande barnavårdsnämnd eller moder (fader). å andra sidan.

Vid övervägande av de olika sätt, varpå barnhuset bäst må kunna tillhandagå med dylik anvisning och avtalsförmedling ävensom bereda vård i upptagningshem, har det, å ena sidan, syntts direktionen oeftergivligt att barnhusets verksamhet decentraliserades. Å andra sidan har direktionen ansett det mindre lämpligt att upprätta så att säga filialer av barnhuset i skilda landsdelar. Mot en sådan anordning talar dels svårigheten att från Stockholm leda och öva nödig tillsyn å verksamheten i orterna dels och framför allt den omständigheten, att en verksamhet av ifrågavarande art bör vara fotad på ortsbefolkningens eget intresse för densamma. Att sådant intresse finns, har direktionen fått åtskilliga bevis på. I vissa län ha sålunda redan bildats sammanslutningar med syfte bland annat att verka för åstadkommande av upptagningshem och vad därmed står i samband. För framgång åt dessa strävanden fordras emellertid penningunderstöd och samarbete i en för verksamheten gemensam organisation. Vad sålunda fattas förmenar direktionen barnhuset just vara lämpat att giva.»

Direktionen anser således, att barnhuset skall verka för uppehållandet i varje län av för alla kommuner tillgängliga upptagningshem dels för äldre barn och dels för späda barn med mödrar, minst ett av varje slag, samt en i

nära anslutning till dessa hem anordnad fosterhemsförmedling, allt under ledning av en helst på samtliga länets barnavårdsnämnders anslutning grundad frivillig sammanslutning. För detta syfte skall barnhuset verka genom utdelande av understöd i olika erforderliga avseenden samt därjämte förmedla samarbete mellan länsorganisationerna.

Understöd skall sålunda av barnhuset givas i form av bidrag till uppehållandet av driften vid upptagningshemmen samt om så erfordras jämväl till uppsättning eller liknande.

Bidrag skall vidare givas för avlönande av en i samarbete med upptagningshemmen anställd person med uppgift att anskaffa och förmedla fosterhemsvård ävensom till resebidrag för barn från kommuner, avlägset belägna från upptagningshem, samt till s. k. barnavårdscentraler (rådfrågningscentraler, en modern form av de s. k. mjölkdropparna).

Genom en i angivna syfte ledd understödsverksamhet hoppas direktionen att barnhuset skall få till stånd en organisation, som skall bliva barnavårdsnämnderna särskilt i landskommunerna till hjälp för anskaffande av vård i upptagningshem och fosterhem.

Direktionen framhåller att, såsom av det sagda redan torde framgå, det ingalunda är direktionens mening att söka framtvinga någon viss bestämd för alla fall lika form för de för varje län åsyftade sammanslutningarna. Tvärtom är det direktionens mening att bygga på bestående förhållanden och intresserades olika önsknigar.

Ehuruväl direktionen anser det mest önskvärt att såväl upptagningshem som ombud för anskaffande av fosterhem underställas en länsammanslutning, anser direktionen det dock icke böra vara uteslutet, att dylikt ombud direkt anställas av barnhuset för att inom visst distrikt, ett eller flera län, tillhandagå barnavårdsnämnderna.

Vad upptagningshem beträffar är det direktionens mening att göra barnhusets för närvarande till Rålambshov förlagda barnhem till ett upptagningshem för Stockholms län samt möjligen även öppna ett för detta län avsett spädbarnshem.

I viss mycket begränsad omfattning, nämligen beträffande dels värnlöst barn, som saknar anhöriga, av vilka det lämpligen kan omhändertagas, och dels barn, för vilket vederbörande barnavårdsnämnd med hänsyn till föräldrarnas olämplighet att fostra barnet funnit det förmånligast att under uppväxttiden vara skilt från föräldrarna, skall det gamla inlösningsinstitutet bibehållas.

Det inträffar esomoftast — säger direktionen — att barn, som omhändertagits av barnavårdsnämnder eller eljest intagits å upptagningshem, visa sig vara, om icke vanartiga, så dock särskilt besvärliga att komma till rätta med. Icke så sällan beror detta på psykisk eller fysisk sjukdom, vars art man icke kan fastställa utan en längre tids undersökning av specialist eller kanske ett flertal specialister. Av åtskilliga orsaker kan dylik undersökning i regel icke företagas å ett vanligt upptagningshem. För verkställande därav böra finnas särskilda observationsanstalter. Dessa böra förläggas till sådana städer, där tillgång till olika specialister finnas. I direktionens plan för barnhusets verksamhet ingår främjandet av tillkomsten av dylika anstalter. Ej blott barnavårdsnämnder och upptagningshem utan även enskilda skulle naturligtvis få anlita dessa anstalter.

Barnhuset åsyftar, att barnavårdsnämnder, som äro i behov av barnhusets

bistånd, skola på ett enkelt sätt komma i förbindelse med barnhuset genom förenämnda ombud. Dessa skola således, om så önskas, förmedla framställningar icke blott om plats å upptagningshem och om anskaffande av fosterhem, utan även om inlösen av barn å barnhuset och om undersökning å observationsanstalt.

Barnhusets medel kunna emellertid förväntas framdeles räcka även till annan understödsverksamhet än sålunda angivits. Förslaget innebär således, att särskilt sådana nya uppslag å barnavårdsområdet, som tillstyrkts av sakkunniga men för vilka allmänna medel ej stå till förfogande, skola med barnhusets bistånd kunna prövas och, om de befunnits goda, omsättas i praktisk verksamhet.

Enligt direktionens plan skulle barnhuset självt anordna eller ock understödja kurser i barnavård och barnsjukvård. Därvid skulle möjlighet beredas för att sådana vid å barnhuset understödda upptagningshem mottagna elever, vilka särskilt lämpade sig för arbetet, genom barnhusets förmedling förskaffades vidare utbildning. Genom en verksamhet av här ifrågavarande art kommer barnhuset att erhålla kännedom om personer, som lämpa sig för mera krävande befattningar inom barnhemsarbetet, varigenom barnhuset blir i stånd att exempelvis lämna anvisning på en till en föreståndarinnebefattning vid ett understött barnhem lämplig person.

Slutligen innefattar direktionens förslag, att barnhuset skall bidra till upprätthållandet av en för meddelande av pediatrik-klinisk undervisning avsedd sjukvårdsanstalt för barn.

Av den lämnade översikten anser direktionen framgå, att direktionen med sitt förslag åsyftar, att barnhuset skall bliva en central barnavårdsinstitution för landet i dess helhet.

Utöver barnhusdirektionens översikt över dess förslags huvudgrunder torde ur *det av direktionen utarbetade förslaget till nytt reglemente* endast följande behöva tilläggas:

Allmänna barnhuset lämnar understöd för tillkomsten och uppehållet av *dels* hem för tillfällig vård och för observation av barn (upptagningshem för äldre barn),

dels ock hem för vård av ensamstående mödrar med späda barn ävensom andra späda barn, som äro i saknad av moders vård (spädbarnshem).

Understöd kan avse bidrag med högst hälften av kostnaderna för a) byggnad, reparation, anskaffning av inventarier och dylikt; b) hemmets drift; samt c) transport till och från upptagningshem av barn och mödrar från avlägset liggande kommuner.

Vid beviljande av understöd skall företräde givas åt upptagningshem, som uppehålls eller står under tillsyn av eller samarbetar med kommunalförbund eller förening eller annan sammanslutning av representanter för barnavårdsnämnder och andra barnavårdsintresserade inom ett eller flera län eller större del av län, eller ock eljest står öppet för ett flertal kommuner.

Understödsverksamheten skall syfta till beredande av möjlighet för varje barnavårdsnämnd i riket att för rimlig kostnad kunna anlita lämpligt beläget såväl upptagningshem för äldre barn som spädbarnshem.

Allmänna barnhuset lämnar vidare understöd till sådan förmedling av fosterhemsvård, som i samarbete med av barnhuset drivet, understött eller godkänt upptagningshem ombesörjes eller kontrolleras av kommunalförbund, förening eller sammanslutning, som förut omförmäls.

Dylikt understöd må kunna utgå med högst det belopp, vartill kostnaderna för verksamheten uppgå.

Sammanlutning, varom nyss sagts, skall jämväl äga företräde i fråga om tilldelande av understöd för andra barnavårdsändamål såsom upplysningsbyråer, s. k. mjölkdroppar och dylikt.

Å sid. 188 i statsrådsprotokollet har intagits en av barnhusdirektionen framlagd *uppställning över barnhusets tillgångar och inkomster*, sådana de skulle te sig efter genomförande av det den 30 januari 1929 framlagda avtalet med Stockholms stad.

Departementschefen har härefter övergått till en redogörelse för det av professorn Jundell och Karolinska institutet framlagda förslaget till användning av barnhusets medel. Under framhållande att detta förslag uppenbart grundar sig å hittillsvarande samarbete mellan institutet och barnhuset, har departementschefen till en början återgivit en av barnhusdirektionen lämnad redogörelse för *tillkomsten av pediatrika kliniken i barnhusets fastighet vid Norrtullsgatan i Stockholm och dess förhållande till barnhuset*.

Denna redogörelse återfinnes å sid. 189—192 i statsrådsprotokollet.

Vad angår *Karolinska institutets förslag* har först återgivits (sid. 192 och 193 i statsrådsprotokollet) det huvudsakliga innehållet av vad professorn Jundell anförde, då han första gången för direktionen den 9 december 1921 framlade sitt förslag till barnhusets omorganisation.

Den av professorn Jundell framlagda planen angående barnhusets verksamhet mynnade ut i att barnhuset skulle bli a) en centralanstalt för landets offentliga sociala barnavård, i vilken egenskap dess verksamhet skulle bli centripetal, i det den skulle mottaga barn från landets alla kommuner, som av en eller annan anledning för längre eller kortare tid ej vore i stånd att själva vårda de barn, som de enligt lag vore skyldiga att taga hand om, samt b) en högskola för undervisning i barnläkekonst och barnavård. Såsom sådan komme barnhuset att verka centrifugalt alla landets barn till godo.

Professorn Jundell hade till detta förslag fogat en plan, hur barnhusets lokaler vid Norrtullsgatan skulle disponeras för förslagens olika grenar.

Karolinska institutets lärarkollegium, i vars yttrande *universitetskanslern* instämde, har tillstyrkt den av professorn Jundell framlagda planen under framhållande att densamma skulle göra den pediatrika kliniken till en centralanstalt för medicinsk och social barnavård i landet av det största gagn ej blott för undervisning av medicine studerande utan ock för fortsatt utbildning i barnläkekonst och social barnavård av i verksamhet redan varande läkare.

Yttranden.

Angående *frågan om företräde mellan direktionens och Karolinska institutets förslag* hava i ärendets tidigare skede yttranden under år 1924 avgivits av medicinalstyrelsen samt av styrelserna för svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund ävensom svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott och barnavårdsbyrån i Stockholm. Dessa yttranden återfinnas å sid. 195 och 196 i statsrådsprotokollet. Å sid. 196—200 hava återgivits barnhusdirektionens yttrande över Karolinska institutets förslag samt Karolinska institutets lärarkollegii uttalande den 26 april 1929 angående barnhusdirektionens förslag.

Överståthållarämbetet har i sitt yttrande över förslaget till avtal med staden, innebärande bland annat att en miljon kronor skulle användas såsom bidrag till pediatrik klinik m. m. vid rikssjukhuset, erinrat, att barnhusets ursprungliga ändamål ostridigt varit att vårda och uppfostra *värnlösa barn* till att bli nyttiga samhällsmedlemmar, och att helt naturligt en stor del av de till barnhuset under olika tider lämnade donationer tillkommit för att främja just detta, även i vår tid synnerligen viktiga ändamål. Att använda en betydande del av barnhusets medel för uppförande av en centralanstalt för medicinsk specialundersökning av sjuka eller i ett eller annat avseende defekta barn torde icke överensstämma med donationernas ändamål, och överståthållarämbetet finge följaktligen avstyrka, att några barnhusets medel begagnades för understöd till en dylik anstalt.

Justitiekanslern, som förklarar barnhuset vara att anse som en allmän inrättning, har angående barnhusets nya verksamhet allenast anfört följande.

När justitiekanslern under senare åren haft att yttra sig om permutationsrättens användande till bestämmande av nytt ändamål för privaträttsliga stiftelser och donationer, hade ämbetet merendels förordat, att det nya ändamålet måtte bli fixerat till något, som icke enligt gällande lagstiftning påvilar vederbörande kommuner såsom en dess skyldighet att tillgodose. Justitiekanslersämbetet hade därvid utgått från att, där motsatsen icke framginge av donationsurkunderna, donator i allmänhet haft annat syfte än att lätta kommunernas skattetryck. I fråga om en allmän inrättning vore naturligtvis statsmakterna obundna av dylika hänsyn. Den omständigheten, att den nu föreslagna omläggningen av barnhuset måhända skulle lända till lättnad för vissa kommuners skattebörd, utgjorde därför icke i och för sig något hinder för statsmakterna att godkänna samma omläggning, därest statsmakterna eljest ansåge denna vara den lämpligaste för barnhuset.

Statskontoret förklarar sig på följande grunder icke kunna tillstyrka direktionens förslag:

Statskontoret kunde icke undgå att finna, att genom nämnda förslag skulle komma att skapas en ny form av social verksamhet, vilken skulle bedrivas fristående och vid sidan av de uppgifter av liknande art, som enligt lagen om samhällets barnavård tillkomme vissa statliga och kommunala myndigheter. Även om i viss grad ett samarbete förutsatts skola äga rum, måste det dock vara ägnat att ingiva betänkligheter, att man vid sidan av den nuvarande, nyligen genomförda organisationen av barnavården i riket, med bidrag av allmänna medel skapade en annan fullt självständig organisation för delvis samma ändamål. Förutom att detta ur ren organisationssynpunkt måste anses mindre lämpligt, torde det kunna medföra åtskilliga konflikthanledningar. Därest man åter redan från början eftersträfvade att direkt anknyta barnhusets blivande verksamhet till de lagfästa formerna för verksamheten på barnavårdens område, syntes barnhusets medel kunna komma till bättre användning, och därigenom skulle även den fördelen vinnas, att de beräknade administrations- och resekostnaderna skulle kunna nedbringas och att barnhusets inkomster komme barnavårdsarbetet mera direkt tillgodo.

Därest dispositionsrätten till omkring 40 % av barnhusets tillgångar överlätes till Stockholms stad, bleve det belopp, som därefter återstode för landet i övrigt, så förminskat, att det program, som direktionen ansett sig böra uppställa för barnhusets fortsatta verksamhet, knappast läte sig genomföra. Det

belopp, som, sedan administrations-, rese- m. fl. kostnader avdragits, skulle stå till förfogande, skulle nämligen kunna giva möjlighet till årliga bidrag för barnavårdsändamål, som i genomsnitt skulle uppgå, därest de fördelades på varje landstingsområde, till omkring 10,000 kronor och på varje kommun till omkring 100 kronor årligen. Att för utdelande av dylika understöd bibehålla och delvis skapa en särskild organisation syntes knappast vara att tillråda.

Beträffande senare infordrade yttranden över organisationsförslagen och inkomna utlåtanden från *statens inspektör för fattigvård och barnavård* samt från *länsstyrelserna* torde få hänvisas till sid. 201—207 i statsrådsprotokollet.

Av de hörda *länsstyrelserna* förklara 15, att de omfatta, icke hava någon väsentlig erinran mot eller i princip tillstyrka direktionens förslag, samt 8, att de instämna i det av statens inspektör för fattigvård och barnavård avgivna yttrandet. På enahanda sätt uttala sig åtskilliga av länsstyrelserna hörda myndigheter eller korporationer. Allenast länsstyrelsen i Älvsborgs län samt biträdande förste provinsialläkaren i Kronobergs län och förste provinsialläkaren i Blekinge län ställa sig avvisande mot direktionsförslaget och instämna med Karolinska institutets lärarkollegium.

Beträffande frågan om *Stockholms stads anspråk å barnhusets tillgångar och inkomster*, innebar det förslag till *avtal* mellan staden och barnhuset, som direktionen med skrivelse *den 30 januari 1929* underställde Kungl. Maj:ts prövning, följande huvudpunkter.

Barnhuset förklarade sig till förmån för staden avstå från följande inkomster, nämligen förmyndarkammarens överskottsmedel, andel i av överståthållarämbetet för polisärenden utdömda böter, fattigpenningar av friköpskillingar, fattigpenningar vid burskaps meddelande, fattigpenningar av ofria, försålda tomter, Trogsta hemmans frälseränta, tolagsmedel och räntor å danarvsmedel. Parterna förklarade sig vara ense om att egendomen Rålambshov, vartill icke finnes annan åtkomsthandling än ett kungl. brev till överståthållaren av den 24 maj 1647, skulle av staden exploateras och att egendomen hade ett nuvärde av 5 miljoner kronor. Barnhuset avstode all sin rätt till egendomen mot att staden överlämnade nämnda belopp till barnhuset, som förband sig att efter avdrag av 150,000 kronor avsätta hälften eller 2,425,000 kronor till en fond, Rålambshovsfonden, varav avkastningen skulle gå till barnavård i Stockholm.

Vidare sålde barnhuset till staden sina tomter i kvarteret Mimer för 3,065,000 kronor samt förband sig att av denna köpeskilling ävensom av sina övriga ej till fonder avskilda kapitaltillgångar avsätta 40 procent till en särskild fond, Mimersfonden. Av denna skulle såsom bidrag för uppförande dels av en pediatrik klinik vid blivande rikssjukhus i Stockholm eller, om sådant icke skulle komma till stånd, vid annan av Karolinska institutet godkänd sjukvårdsinrättning i Stockholm, dels ock vid eller i anslutning till samma sjukhus eller sjukvårdsinrättning av anstalt för undersökning av s. k. psykopatiska barn lämnas sammanlagt högst 1,000,000 kronor, under villkor att staden erhöle samma rätt till platser å kliniken och anstalten, som om staden själv tillskjutit beloppet, varvid plats- och driftkostnaderna skulle beräknas enligt enahanda grunder, som kunde komma att tillämpas beträffande stadens övriga platser vid samma sjukhus.

För tiden efter det barnhusets nuvarande sjukvårdsanstalt kunde komma att nedläggas och intill dess pediatrik klinik vid rikssjukhuset tagits i bruk, skulle

av Mimersfondens avkastning årligen få användas intill 50,000 kronor såsom bidrag för uppehållande av en sådan klinik, under villkor att staden av densamma tillförsäkrades enahanda förmån som nu av barnhusets sjukvårdsanstalt.

Av fondens övriga kapital skulle avkastningen enligt vissa bestämmelser användas för barnavård i Stockholm.

Det, såsom förut anförts, efter förnyade underhandlingar med skrivelse den 11 november 1929 ingivna *ändrade förslaget till avtal* mellan staden och barnhuset är av följande lydelse:

» Mellan Stockholms stad, å ena, samt Allmänna barnhuset, å andra sidan, har, under förutsättning av godkännande, vad staden angår av stadsfullmäktige och vad barnhuset beträffar av Kungl. Maj:t, träffats följande avtal.

1 §.

Sedan Kungl. Maj:t i brev den 27 mars 1647 till Stockholms stad donerat hela 'Munkeläget' samt Kungl. Maj:t sedermera i skrivelse den 24 maj 1647 beträffande det däri ingående 'tegelbruket gent över Långholmen', numera egendomen Rålambshov eller tomterna nr 1 i kvarteret Hemmet och nr 20 i kvarteret Mälaren å Kungsholmen här i staden, förklarar, att, ehuru väl tegelbruket 'till stadens nytta är förundt och donerat', Kungl. Maj:t 'likväl därmed icke staden allena velat förstå, utan ock jämväl barnhuset, som här vid staden inrättat är, till vilkets såväl som stadens gagn och bästa samma tegelbruk och därav flytande intrader skola förstånne och användne bliva', så har angående egendomen Rålambshov mellan Stockholms stad och Allmänna barnhuset, som besitter egendomen, överenskommit följande.

Parterna äro ense därom, att egendomen skall av staden exploateras och att den har ett nuvärde av 5,000,000 kronor. På grund härav avstår barnhuset på nedan angivna villkor till staden all den rätt, barnhuset har till egendomen.

Staden skall äga att tillträda egendomen den 1 april 1931.

Därest så skulle erfordras för vinnande omedelbart av lagfart å de försäljningar från egendomen, som staden kommer att göra, förbinder sig barnhuset att å köpehandlingen teckna godkännande.

Den 1 april 1931 skall staden till barnhuset överlämna ett belopp av 5,000,000 kronor antingen kontant eller ock i form av sådana räntebärande reverser, varom överenskommelse mellan barnhuset och Stockholms stads drätselnämnd kan träffas.

Ifrågavarande belopp skall av barnhuset förvaltas och redovisas såsom en särskild fond. Kan enighet angående äganderätten till denna fond och användningen av dess avkastning ej uppnås, förbehålles staden rätt att vid domstol anhängiggöra talan om bättre rätt till dessa medel, därvid medlen skola tillkomma den, som vid detta avtals ingående varit att anse såsom ägare till ovan nämnda egendom. Skulle staden befinnas då hava varit jämte barnhuset ägare till egendomen, skola staden och barnhuset taga del i medlen efter samma förhållande, som de varit ägare till egendomen.

Därest barnhuset genom att vägra ingå i svaromål eller genom annan invändning i rättegång förhindrar, att stadens talan varder prövad i huvudsaken, skall barnhuset vara skyldigt till staden utgiva hela beloppet med därtill lagd ränta.

2 §.

Barnhuset försäljer till staden fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Mimer i Vasastaden här i staden för en köpeskilling av 3,065,000 kronor samt på villkor i övrigt, att fastigheterna tillträdas den 1 juli 1932, att köpeskillingen erlægges

å tillträdesdagen antingen kontant eller genom överlämnande av sådana räntebärande reverser, varom överenskommelse mellan barnhuset och Stockholms stads drätselnämnd kan träffas, *samt att* barnhuset å tillträdesdagen till staden avlämnar köpebrev å fastigheterna, för deras lagfarande nödiga åtkomsthandlingar samt gällande designationer, bevis att fastigheterna icke äro besvärade av inteckningar eller häfta för premielån samt fastigheterna rörande brandförsäkringshandlingar.

3 §.

Barnhuset återbetalar till förmyndarkammaren hälften av vad barnhuset uppburit såsom överskottsmedel belöpande å kalenderåret 1928 samt avstår från vidare överskottsmedel under förutsättning, att staden medgiver boupteckningsavgifternas upphörande för tiden från och med den 1 januari 1931.

4 §.

Staden medgiver att, även om staden skulle mot barnhuset vid domstol väcka talan om bättre rätt till barnhusets egendom eller inkomster, barnhusets verksamhet må, i avvaktan på slutlig dom, fortsättas efter av Kungl. Maj:t lämnade föreskrifter i samma omfattning som vid tiden för stämmings delgivande.»

Angående det senaste avtalsförslaget har *barnhusdirektionen* i anslutning härtill inkommit med en den 1 november 1929 dagtecknad skrivelse, däri anförts följande.

Det förra avtalsförslaget hade i stort sett inneburit, att staden skulle få avkastningen från på visst sätt beräknade, till fonder avsatta delar av barnhusets tillgångar, nämligen från fonder om tillhoppa 5,971,000 kronor, medan för barnhusets övriga verksamhet skulle återstå ett kapital om 7,894,000 kronor. Vid de nya förhandlingarna hade direktionens delegerade framlagt ett förslag till avtal, varigenom staden skulle få avkastningen från en fond å 5,000,000 kronor. Stadens delegerade hade emellertid förklarat sig icke vilja inlåta sig på något avtal, som tillförsäkrade staden avkastning från lägre andel av barnhusets kapital, än dessa delegerade förut hävdad eller hälften. Däremot hade stadens delegerade förklarat sig villiga att ingå på nya underhandlingar, avseende allenast överlåtelse till staden av barnhusets fastigheter ävensom användningen av förmyndarkammarens överskottsmedel. Barnhusets delegerade hade så mycket mindre ansett sig böra avvisa detta, som direktionen tidigare hävdad, att avtalet mellan staden och barnhuset skulle på dylikt sätt begränsas. Angående användningen av barnhusets medel borde däremot intet *avtal* träffas, när bestämmanderätten häröver tillkomme Kungl. Maj:t.

I fråga om *värderna å* i avtalet omhandlade *fastigheter*, upptagna till samma belopp som i det tidigare förslaget, hade *justitiekanslersämbetet* i sitt över sista nämnda förslag avgivna utlåtande dels anmärkt, att taxeringsvärdet å fastigheterna i kvarteret Mimer vore 3,844,000 kronor och att vad direktionen anförde till stöd för en lägre köpeskilling icke på ämbetet verkat övertygande, dels ock erinrat, att Rålambshov hade ett taxeringsvärde av nära 6,000,000 kronor. Med hänsyn till att genom kungl. brev den 27 mars och den 24 maj 1647 såväl staden som barnhuset erhållit rätt till det område, som torde få antagas i våra dagar motsvara Rålambshov, förmenande väl justitiekanslersämbetet, att det skulle vara för de båda rättsägarna fördelaktigt, om de kunde komma till en uppgörelse beträffande Rålambshov. Men att vid denna uppgörelse utgå från en värdesättning, som med omkring en miljon kronor understeg taxerings-

värdet, förefölle justitiekanslersämbetet icke vara tillfyllest motiverat i remiss-handlingarna.

Härom anför *barnhusdirektionen* i skrivelsen av den 1 november 1929:

Liksom i det tidigare avtalsförslaget hade värdet å Rålambshov satts till 5 miljoner kronor. Då justitiekanslersämbetet anmärkt, att taxeringsvärdet å Rålambshov vore en miljon kronor högre eller 6 miljoner kronor, ville direktionen framhålla, att det i direktionens skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 januari 1929 angående avtalsförslaget uppgivna taxeringsvärdet 5,975,000 kronor, hämtat ur Stockholms adresskalenders egendomsregister för 1928, visat sig innesluta jämväl värdet av en från Rålambshov exproprierad, staden tillhörig tomtedel till ett belopp av 1,730,000 kronor, vadan det riktiga taxeringsvärdet varit 4,245,000 kronor. Sistnämnda taxeringsvärde hade vid senaste fastighetstaxering sänkts till 2,122,000 kronor.

Direktionen hade vid förhandlingarna om värdet å Rålambshov biträts av sakkunniga från byggnadsstyrelsen, och enahanda beräkningsgrunder hade tillämpats som vid försäljning till staden av kronans intilliggande mark.

Avtalet angående fastigheterna i kvarteret Mimer vore oförändrat. Att barnhuset föresloge försäljning till staden för 3,065,000 kronor, oaktat 3,500,000 kronor stått att få av enskild köpare, vore beroende på följande förhållanden. Karolinska institutet hade för närvarande två pediatrika professorer samt en klinik för var av dessa, därav den ena vid barnhuset. Direktionen hade ansett sig böra utgå från att allttjämt två kliniker erfordrades. Kungl. Maj:t skulle då, därest barnhuset år 1932 sålde fastigheterna till enskild person, vara nödsakad att vidtaga dyrbara anordningar för en ny klinik, intill dess den vid nya rikssjukhuset planerade kliniken bleve färdig. Direktionen hade förutsatt, att Kungl. Maj:t aldrig skulle tillåta barnhuset en försäljning, som skulle för Kungl. Maj:t bliva så kostsam. Resultatet skulle antagligen bliva, att barnhuset finge fortsätta att driva sjukhusverksamhet, ända till dess rikssjukhuset bleve färdigt. Detta skulle för barnhuset innebära, att hela det kapital, som låge i de ifrågavarande fastigheterna, bleve för barnhusets egentliga verksamhet helt ofruktbart. Direktionen hade därför ansett det fördelaktigare att för det lägre beloppet sälja fastigheterna till staden. Med staden syntes nämligen Kungl. Maj:t under sådana förhållanden kunna avtala om att kliniken finge tills vidare vara kvar. De närmare bestämmelserna i ett dylikt avtal hade direktionen ansett ligga utom direktionens befogenhet att föreslå. Direktionen vore emellertid allttjämt villig att på sätt i förra avtalsförslaget stadgats bidra till driftkostnadernas täckande.

Angående den *förlust, som uppehållandet av den pediatrika kliniken* medför för barnhuset, har direktionen i särskild skrivelse den 30 januari 1929, under erinran om att Kungl. Maj:t i brev den 11 april 1924 medgivit uppehållandet allenast så länge förmyndarkammarens överskottsmedel utginge till barnhuset, andragit följande.

Direktionen, som till Stockholms stads hälsovårdsnämnd och Karolinska institutets pediatrika poliklinik uthyrt samtliga övriga, ej för expedition och personalbostäder samt gemensamma ekonomiändamål erforderliga lokaler, hade till åtljudnad av föreläggandet i nyssnämnda brev för varje budgetår från och med den 1 oktober 1924 underställt Kungl. Maj:t förslag till stat för barnhusets sjukvårdsanstalt. Enligt dessa förslag, som fastställts av Kungl. Maj:t, hade, ehuru dagavgiften för vården satts så högt som till 6 kronor, av influtna hyresmedel för fastigheten Mimer nr 1 måst anvisas allt, som ej erfordrats för fastighetens underhåll, eller för tiden $\frac{1}{10}$ 1924— $\frac{30}{100}$ 1925 kronor 33,697:54,

1925—26 kronor 32,154: 53, 1926—27 kronor 48,021: 86 och 1927—28 kronor 40,967: 23, vartill för sistnämnda tid komme kostnader för röntgeninstallation, kronor 15,950: 70, som utgått av barnhusets övriga medel.

Barnhusets förlust på uppehållandet av sjukvårdsanstalten måste emellertid i själva verket beräknas väsentligt högre.

Därest barnhuset icke behöfve uppehålla sjukvårdsanstalten, kunde nämligen nämnda fastighet omedelbart säljas. Denna och den barnhuset jämväl tillhöriga intilliggande obebyggda tomten Mimer nr 2 vore tillsammans taxeringsvärderade till 3,844,000 kronor. Direktionen hade å båda tomterna erhållit fast vederhäftigt köpeanbud, slutande under förutsättning av tillträde den 1 oktober 1929 å 3,500,000 kronor. Ett högst väsentligt kapital, vars storlek ingalunda stode i proportion till antalet platser å sjukvårdsanstalten, vore således bundet för uppehållandet av sjukvårdsanstalten. Toge man hänsyn till förlusten av ränta å detta kapital, framginge det, att barnhusets årliga förlust å uppehållandet av sjukvårdsanstalten överstege de direkta utgifterna med, lågt räknat, omkring 100,000 kronor.

Sjukvårdsanstaltens uppehållande vore icke längre av barnhusets eget behov påkallat, vilket klart torde framgå därav, att under åren 1925—28 antalet där vårdade barnhusbarn uppgått till i medeltal allenast 1 å 2 om dagen.

Att direktionen ansett sig hittills kunna bibehålla en anordning med sådana konsekvenser måste ses mot bakgrunden av att barnhuset förut, så länge antalet barnhusbarn varit stort, haft behov av eget sjukhus, och att sålunda förhållandet först under senare år, då antalet barnhusbarn väsentligt nedgått, bjärt trätt i dagen. Vidare hade sjukvårdsanstalten, så vitt direktionen med hänsyn till beläggningen kunnat förstå, fyllt ett behov i Stockholm, varifrån barnhuset genom förmyndarkammarens överskottsmedel erhållit väsentlig inkomst. Slutligen hade direktionen givetvis icke kunnat undgå att beakta de svårigheter, som sjukvårdsanstaltens upphörande kunde medföra för den pediatrika undervisningen.

Beträffande den *nya överenskommelsen beträffande förmyndarkammarens överskottsmedel* anför direktionen i skrivelsen den 1 november 1929 vidare:

Frågan om bouppteckningsavgifternas indragning vore med anledning av framställning från förmyndarkammaren beroende på avgörande av Kungl. Maj:t i justitiedepartementet. Det belopp, som enligt 3 § av nya avtalet skulle tillkomma förmyndarkammaren, motsvarade vad som beräknats erforderligt för dess föreslagna avveckling.

Enligt förra avtalet skulle direktionen helt avstå från överskottsmedlen för år 1928, medan direktionen nu skulle få behålla hälften därav.

Sista paragrafen i det nya avtalet föranleder direktionen att i samma skrivelse anföra följande:

»Såsom förut framhållits, skiljer sig det nya avtalet från det tidigare därigenom att stadens rätt till barnhusets tillgångar och inkomster ej reglerats. Kungl. Maj:t, som hittills fastställt grunderna för barnhusets verksamhet, kan, sedan genom nya avtalet Rålambshov förvandlats till penningar, lämna föreskrifter jämväl i avseende å Stockholms stads rätt till förmån från barnhuset. Man bör emellertid icke bortse från den möjligheten, att staden, därest den skulle finna dessa föreskrifter vara för staden alltför oförmånliga, söker vid domstol föra talan mot barnhuset om bättre rätt till barnhusets tillgångar. En sådan talan kan näppeligen avse annat än Rålambshov. Direktionen har emellertid velat trygga sig för att anhängiggörande av dylik talan skulle försätta direktionen inför risk att avbryta sin nuvarande verksamhet. Bestämmelsen i 4 § har på grund därav införts i avtalet.»

Departementschefen har i detta sammanhang erinrat, att han vid föredragningen den 22 november 1929 av ärende angående *remiss till Stockholms stadsfullmäktige av det senaste avtalsförslaget* till statsrådsprotokollet anført bland annat följande.

»Av handlingarna i ärendet framgår, att nämnda fastigheter i kvarteret Mimer äro taxeringsvärderade till 3,844,000 kronor samt att barnhusets direktion uppgivit sig hava haft möjlighet att till annan än staden sälja fastigheterna till ett pris, väsentligt högre än det med staden överenskomna. Anledningen till att direktionen det oaktat anser den avtalade försäljningen till staden böra komma till stånd är, enligt vad jag vidare inhämtat, att barnhuset ansett sig böra genom försäljning till staden möjliggöra för Kungl. Maj:t att genom uppgörelse med staden få den av Karolinska institutets båda pediatrika kliniker, som nu i dessa fastigheter uppehållas av barnhuset, även efter barnhusets försäljning av fastigheterna å samma plats fortsatt, intill dess det planerade nya rikssjukhuset blir färdigt. En sådan möjlighet skulle givetvis icke föreligga, om fastigheterna försåldes för att styckas till hustomter, medan däremot staden, som redan nu i fastigheterna har sjukhus, kan väntas beredd att intill nämnda tidpunkt uppehålla jämväl den pediatrika kliniken.

Det synes emellertid tveivelaktigt, om den minskade inkomst av försäljningen, som barnhuset får vidkännas genom att denna sker till staden, kan uppvägas av den fördel, som direktionen därigenom avser att bereda Kungl. Maj:t och kronan. Jag anser därför, att innan slutlig ställning kan tagas till avtalet, så vitt det avser försäljning av fastigheterna i Mimer, det måste undersökas, om ej under tiden från den 1 juli 1932, intill dess vid nya rikssjukhuset inrättas en pediatrik klinik, den pediatrika undervisningen vid Karolinska institutet kan tillgodoses utan anlitande av fastigheterna i kvarteret Mimer.

På grund av vad sålunda anförts bör enligt min mening redan vid infordrande av yttrande från Stockholms stadsfullmäktige över avtalsförslaget angivas, att Kungl. Maj:t vid slutligt beslut i frågan kan komma att, även om avtalet i övrigt godkännes, därifrån utesluta överenskommelsen om fastigheterna i kvarteret Mimer.»

På grund härav anbefalldes överståthållarämbetet att från staden införskaffa yttrande, dels angående huruvida staden biträdde den överenskommelse med allmänna barnhuset, som innehölles i 1, 3 och 4 §§ i det senaste avtalsförslaget, dels ock huruvida staden eventuellt jämväl vore villig att godkänna överenskommelse med barnhuset i enlighet med 2 § i samma avtalsförslag.

Stadsfullmäktige hava genom beslut den 20 december 1929 förklarar sig vilja godkänna det uppgjorda nya avtalsförslaget eller, därest Kungl. Maj:t finner sig icke kunna godkänna överenskommelsen i 2 § angående förvärv åt staden av fastigheterna i kvarteret Mimer, ett sålunda begränsat avtal.

Å sid. 213—216 i statsrådsprotokollet hava härefter återgivits utlåtanden av juris doktorn Erik Carlquist och professorn Nils Herlitz angående barnhusets rättsställning, vilka utlåtanden äro fogade vid direktionens skrivelse den 30 januari 1929 om ändrade verksamhetsformer ävensom av justitiekanslern och statskontoret i detta sammanhang angivna yttranden.

Departementschefen har för egen del anført följande.

»Den här lämnade redogörelsen torde tydligt ge vid handen, att en omläggning av barnhusets organisation och verksamhet är nödvändig. 1917 års barna-

vårdslagar hava medfört sådana förändringar i barnens rättsställning, att ett fortsättande av barnhusets verksamhet i nuvarande former icke lämpligen bör ifrågakomma. Härtill kommer, att det måste anses i hög grad önskvärt, att barnhusets rika tillgångar bättre än nu göras avkomstbringande till förmån för barnhusets betydelsefulla uppgifter.

Innan jag ingår på behandling av de särskilda på grund av dessa förhållanden uppkommande spörsmålen, må beträffande formen för ärendets handläggning anmärkas följande. Den av direktionen förordade omläggningen av barnhusets verksamhet innebär en så väsentlig förändring som övergång från självverksamhet till huvudsakligen understödjande arbete. Vad Karolinska institutets förslag beträffar, avser det en användning av barnhusets medel för ett väsentligen nytt ändamål. Med hänsyn till att barnhusets tillgångar och inkomster äro till största delen av kronan förlänade samt barnhuset för sin verksamhet är helt beroende av Kungl. Maj:ts föreskrifter, har jag under sådana omständigheter ansett, att riksdagen bör beredas tillfälle att yttra sig angående omläggningen, helst till barnhuset alltjämt utgå medel från å riksstaten uppfört anslag.

Av liknande skäl anser jag, i likhet med justitiekanslersämbetet, att därest det skulle hava ifrågakommit att hos Kungl. Maj:t hemställa om godkännande av ett avtal i överensstämmelse med det med skrivelse den 30 januari 1929 framlagda förslaget, skyldighet förelegat att underställa riksdagen avtalsfrågan. Det sist upprättade avtalsförslaget innefattar emellertid, fränsett frågan om förmyndarkammarens överskottsmedel, vilken är beroende på justitiedepartementets föredragning, allenast avhändelse av rätt till och försäljning av fastighet. Avhändelser av barnhusets fastigheter hava hittills aldrig underställts riksdagen. Sålunda kan erinras, att Kungl. Maj:t i aderton särskilda fall under tiden mellan åren 1865 och 1900 utan riksdagens hörande medgivit barnhuset att försälja tomter från dess gamla område i trakten av Barnhusgatan i Stockholm. Med hänsyn till det sammanhang, som nu ifrågavarande fastighetsaffärer hava med omorganisationsförslaget, har jag dock ansett riksdagen böra sättas i tillfälle att även därutinnan yttra sig.

Med den sålunda i olika hänseenden angivna uppfattningen torde jag här få närmare utveckla min ståndpunkt beträffande de olika föreliggande omorganisationsförslagen och det senaste förslaget till avtal mellan Stockholms stad och barnhuset.

Vid bedömandet av frågan rörande *omorganisationen* måste först undersökas, i vad mån barnhuset därigenom skulle sättas i stånd att bättre än nu fullfölja sina ursprungliga uppgifter på ett samhällsgagnande sätt. Vad då först angår arten av dessa uppgifter, lär man, vilken uppfattning man än må hysa angående barnhusets rättsställning, böra fasthålla, att dess tillgångar och inkomster äro detsamma förlänade för visst ändamål, nämligen *omhändertagande till vård och uppfostran av föräldralösa eller eljest värnlösa barn*. Så länge verksamhet genom barnhuset för detta ändamål är nyttig och behövlig, synes det icke böra ifrågakomma att för annat syfte använda dess tillgångar och inkomster. Även om, såsom Karolinska institutets lärarkollegium anfört.

barnsjukvården anses grundläggande för all barnavård, kan dock en verksamhet sådan som den kollegiet i sitt förslag skisserat icke anses fullfölja barnhusets nyss angivna ändamål. Detta synes mig däremot den av direktionen föreslagna verksamheten göra på ett efter numera rådande förhållanden i stort sett väl lämpat sätt. Av de inkomna yttrandena ävensom av barnhusdirektionens hittills bedrivna försöksverksamhet framgår också, att det uppenbarligen i landets olika delar föreligger behov av sådana upptagningshem och spädbarnshem, som barnhusdirektionen avser att understödja. På sätt direktionen erinrat, framgår även oförtydligt av 1924 års barnavårdslag såsom en förut-sättning, att frivilliga åtgärder av välgörenhetsinriktning i motsvarande grad begränsa skyldigheten för kommun att omhändertaga värlösa barn. Det är alltså ingalunda så, som lärarkollegiet synes förmena, eller att nyssnämnda lagstiftning skulle utgöra hinder för de föreslagna formerna för barnhusets verksamhet. Under inga förhållanden har för övrigt kommun skyldighet att sörja för barnen genom upprättande av hem av ifrågakommande beskaffenhet. Jag vill erinra om att fattigvårdskommittén på sin tid övervägde föreskrifter om obligatoriskt inrättande av dylika hem men avstod däriifrån. Kommittén ansåg sig icke då böra ifrågasätta statsbidrag för ändamålet och ej heller kunna belasta kommunerna med utgifter därför utan fann det kunna överlämnas åt kommunerna att frivilligt i samarbete med den enskilda offervilligheten ordna efter behovet. Den tanke, som låg bakom denna kommitténs uppfattning, skulle tydligen på bästa sätt förverkligas genom barnhusdirektionens föreliggande förslag.

Då således barnhusets ursprungliga ändamål alltjämt kan på lämpligt sätt främjas och behov av åtgärder för detta ändamål tydligen föreligger, bör det enligt min mening icke ifrågakomma att, såsom lärarkollegiets förslag enligt det anförda innebär, använda tillgångarna till ett utanför det ursprungliga ändamålet liggande syfte. Därest användning i överensstämmelse med det ursprungliga syftet icke kunnat ifrågakomma, skulle det för övrigt hava legat närmare till hands, att barnhusets tillgångar och inkomster indroges till statsverket, än att de användes för utomliggande ändamål.

Vad härefter angår statskontorets invändning att med förslaget genomförande skulle vid sidan av den statliga och kommunala barnavårdsorganisationen skapas en annan, fullt självständig organisation för delvis samma ändamål, måste densamma med hänsyn till det nyss anförda anses vara grundad på missuppfattning. Förslaget avser ju i förhållande till kommunernas genom barnavårdsnämnderna och eljest utövade barnavårdsarbete endast en komplettering, som uteslutande bör bliva till stöd för detta arbete, vartill det organisatoriskt bör nära ansluta sig. Och den verksamhet, som avses med förslaget, berör endast indirekt barnavårdskonsulenternas arbete; i deras skyldigheter ingår icke att sörja för understöd åt upptagningshem eller annan barnavårdande verksamhet och ej heller att anskaffa fosterhem eller förmedla fosterhemsvård. Barnavårdskonsulenterna själva hava ock uttalat sin tillfredsställelse med barnhusets förslag såsom ägnat att väsentligt främja den kommunala barnavården och underlätta konsulenternas arbete. Då länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län vidare talar om att en ny självständig organisation för fosterhemsförmed-

lingen skulle skapas vid sidan av den samhälleliga, vill jag framhålla, att dylik organisation endast förekommer i större kommuner, medan barnhusets förslag särskilt är inriktat på hjälp åt mindre eller i ekonomiskt hänseende svaga kommuner.

Gentemot de anförda anmärkningarna att de belopp, som skulle bli tillgängliga för den avsedda nya understödsverksamheten, icke skulle erhålla den storlek, att de kunde bli av verklig betydelse, må till en början anföras, att jag, såsom jag längre fram skall vidare utveckla, icke anser mig kunna förorda, att Stockholms stad skall komma i åtnjutande av så stora förmåner från barnhuset, som i det den 30 januari 1929 avlämnade avtalsförslaget åsyftades. Härigenom uppkommer en ökning av det belopp, som årligen kan utdelas till understöd utom Stockholm. Det förefaller mig vidare, som om det belopp, direktionen i sin förslagsstat beräknat till administration och pensioner, är väl högt. Det torde emellertid vid en senare tidpunkt bli tillfälle att närmare granska detta spörsmål; staten för tjänstemännens löner fastställes nämligen av Kungl. Maj:t. Ytterligare må anmärkas, att barnhusets budget under ett antal år framåt kommer att vara tyngd av utgifter till löner å indragningsstat och pensioner, härledande sig från den hittills bedrivna verksamheten. I den mån dylika utgifter bortfalla, ökas tydligen det för utdelning disponibla beloppet. Givetvis är det emellertid därjämte önskvärt, att uppmärksamheten riktas på att genom koncentration i bidragsgivningen söka göra barnhusets understödande verksamhet så effektiv som möjligt. I detta hänseende må framhållas, att så stort belopp, som i den upprättade förslagsstaten beräknats, icke synes mig böra anslås till beredande av stadigvarande vård.

Det må för övrigt erinras att, såsom redan barnhusdirektionen framhållit, tillfälle inom kort torde komma att yppas att med andra penningmedel förstärka möjligheten att gagna de avsedda syftena. Den allmänna arvsfonden, vilken enligt arvslagen den 8 juni 1928 skall erhålla arvet efter vissa arvlåtare, är enligt annan lag av samma dag avsedd för främjande av barns och ungdoms vård och fostran. Två tredjedelar av de medel, som under varje räkenskapsår inflyta, skola tillika med ränteavkastningen för året vara tillgängliga för utdelning. Understöd ur fonden utdelas av Konungen på föredragning av chefen för socialdepartementet, dock att understöd ej må lämnas för åtgärd, vars bekostande åligger stat eller kommun. Det torde vara att antaga, att i framtiden understöd från arvsfonden skola kunna utgå till sådana ändamål, som avses i barnhusdirektionens förslag, något som enligt motiven för lagstiftningen synes hava varit direkt avsett.

Beträffande de särskilda punkterna i direktionens förslag vill jag först uttala min anslutning till dess uppfattning, att fördelningen av understöd till upptagningshem och fosterbarnsförmedling bör ske genom en för ett län eller viss del därav gemensam sammanslutning. Genom en dylik ordning vinnes möjlighet för och eggelse till ett synnerligen önskvärt samarbete kommunerna emellan inom denna del av barnavårdens område. Därjämte torde härigenom säkerhet på bästa sätt vinnas för att icke, såsom på sina håll befarats, barnhuset vid utdelande av understöd »plottrar bort» sina medel utan nödig kontakt med lokala förhållanden.

I barnhusdirektionens år 1924 framlagda förslag förutsattes, att landsting skulle ordna samarbete inom sitt område för ifrågasatt ändamål. Då det emellertid visat sig, att intresse därför icke förelegat, har direktionen nu icke ifrågasatt en sådan möjlighet. På sista tiden synes emellertid av vissa uttalanden att döma förhållandet härutinnan hava ändrat sig. Skulle således ett landsting för rationellt ordnande av barnhems och fosterhemsverksamheten tillsätta en styrelse eller annat organ, är det givet, att detta organ bör förmedla barnhusets understödsverksamhet. Det av länsstyrelsen i Blekinge län framförda förslaget beträffande inrättande av understyrelser kan jag däremot ej gilla. Enligt min mening är det en förtjänst i barnhusets förslag, att det icke kräves någon för alla orter lika organisation utan att understödsverksamheten kan anknytas till å olika orter föreliggande förhållanden och önsknings.

Av det förut anförda framgår vidare, att jag icke kan dela länsstyrelsens i Älvsborgs län uppfattning att understöden från barnhuset borde fördelas efter fastställda normer och icke efter behovet å olika orter. Barnhusdirektionens princip för understöds fördelning står bäst i överensstämmelse med barnhusets gamla ändamål att i första hand hjälpa dem, som bäst därav äro i behov. Motsvarande skäl kan anföras mot länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län anmärkning, att kommuner, som väl ordnat sin barnavård, skulle bliva missgynnade. Man måste fasthålla vid att det är barnen, som skola hjälpas.

Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att i anslutning till här angivna principer meddelade närmare föreskrifter för utformning av de angivna huvudgrunderna för barnhusets nya verksamhet. Från statens sjukvårdskommitté, som erhållit del av det föreliggande förslaget, har uttalats som ett önskemål, att de bestämmelser, som erfordras för reglerande av den nya verksamheten, icke definitivt fastslås, innan kommittén avgivit sitt utlåtande. Denna önskan synes böra i görligaste mån beaktas med hänsyn till sambandet mellan barnhusets blivande verksamhet och den allmänna sjukvården.

Då jag härefter övergår till frågan om *Stockholms stads anspråk å barnhuset*, så är till en början att anmärka, att genom det sist upprättade avtalsförslaget spörsmålet härom tills vidare kan anses hava i viss mån skjutits på framtiden. Genom avtalet skulle vinnas den väsentliga fördelen för båda parterna, att *egendomen Rålambshov*, som hittills icke kunnat av barnhuset eller staden nyttiggöras, bleve omsatt i penningar. Härigenom skulle möjlighet beredas för Kungl. Maj:t att även i fråga om denna del av barnhusets tillgångar lämna föreskrift om dess användning. Jag förbiser därvid icke, att oklarheten om äganderätten till Rålambshov överflyttas till den fond, som skall bildas av det av staden därför erlagda beloppet. Det synes emellertid föreligga grundad anledning antaga, att Stockholms stad icke skall utan starka skäl begagna möjligheten att vid domstol anhängiggöra anspråk på bättre rätt till denna fond eller del därav. Givet är, att Kungl. Maj:t vid meddelande av föreskrifter om fondens användning har att så långt rätt och billighet kräver tillmötesgå stadens anspråk.

Som emellertid avvecklingen av barnhusets hittillsvarande verksamhet, vilken omfattar ett mycket stort antal Stockholmsbarn, icke beräknas vara avslutad förrän år 1932 samt ändring av nuvarande förhållande mellan staden och barnhuset — frånsett förmyndarkammarens överskottsmedel, varom mera i det följande — icke av någondera parten anses nu böra ske, synes det bliva tillfälle att vid en senare tidpunkt taga ställning till denna fråga. Redan nu må dock framhållas, att såsom en av de förmåner, som må komma att tillerkännas Stockholms stad, bör räknas, att en miljon kronor av Rålambshovsfonden disponeras såsom bidrag till pediatrik klinik vid det blivande rikssjukhuset, på sätt närmare bestämts i det tidigare avtalsförslaget rörande däri avsett bidrag från köpeskillingen för Mimersfastigheterna. Att staden därutöver skulle för sin barnavård tillerkännas förmåner, som motsvara mer än avkastningen av återstoden av nämnda fond, bör med hänsyn till resultaten av den förebragta utredningen enligt min mening icke komma i fråga.

Mot det överenskomna värdet av Rålambshov har jag icke någon erinran. Vad åter angår *fastigheterna i kvarteret Mimer* hyser jag, på sätt av mitt förut återgivna anförande till statsrådsprotokollet den 22 november 1929 framgår, tvekan om lämpligheten att sälja dessa till staden för det avtalade priset. För slutligt ställningstagande till denna fråga fordras emellertid en utredning rörande behovet jämväl i fortsättningen av två pediatrika kliniker i Stockholm samt angående olika möjligheter att tillgodose ifrågavarande behov. En dylik utredning torde komma att snarast igångsättas. Att Mimersfastigheterna, som ej vidare behövas för något barnhusets ändamål, böra av barnhuset försäljas, är uppenbart redan på grund av de betydande ränteförluster, som barnhuset åsamkas genom deras nuvarande användning för den pediatrika kliniken, vartill komma direkta utgifter för denna klinik. Om en försäljning till staden skall kunna komma i fråga för ett pris, understigande det som barnhuset skulle kunna erhålla av annan köpare, måste emellertid givetvis en bestämd förutsättning vara, att av förenämnda utredning klart framgår, att genom en sådan anordning vinnas fördelar, som ur allmän synpunkt uppenbarligen kunna anses motsvara skillnaden i köpeskillning för barnhuset. På sätt direktionen framhållit, måste vidare en dylik försäljning förbindas med garantier för att staden — mot uppbärande av ett i det föregående omförmält belopp om 50,000 kronor årligen från barnhuset — på tillfredsställande sätt sörjer för klinikverksamhetens uppehållande på nuvarande plats, intill dess en klinik för samma ändamål blir färdig vid rikssjukhuset. Därest åter nämnda utredning skulle visa, att den pediatrika undervisningen kan under nämnda övergångstid tillgodoses utan anlitande av Mimersfastigheterna, synes mig priset för deras försäljning kunna sättas avsevärt högre än det med staden avtalade. Röntan å den del av vid sådan försäljning inflytande köpeskillning, som överstiger den med staden avtalade, torde då, om så befinnes lämpligt, kunna användas såsom bidrag, jämte förenämnda belopp om 50,000 kronor, till den pediatrika undervisningens uppehållande under nyss avsedda övergångstid.

Med bifall till av direktionen därom gjord hemställan läser emellertid Kungl. Maj:t böra medgiva, att *den nuvarande kliniken* får på samma villkor

som hittills uppehållas intill den 1 juli 1932, ehuru förmyndarkammarens överskottsmedel dessförinnan indragas. Vid sådant förhållande anser jag för närvarande slutlig ställning icke böra tagas till frågan om försäljning av Mimersfastigheterna. Kungl. Maj:t torde därmed senare böra förfara på sätt i anslutning till nu anförda synpunkter finnes lämpligast. Såsom framgår av det föregående, hava Stockholms stadsfullmäktige godkänt, att frågan i denna del hålles öppen.

Vad angår förmyndarkammarens överskottsmedel samt dess garantifond torde, enligt vad jag inhämtat, chefen för justitiedepartementet, i händelse att avtal i överensstämmelse med det senaste förslaget kommer till stånd med Stockholms stad, sedermera väcka förslag om berörda medels användande till gäldande av löner och pensioner åt förmyndarkammarens tjänstemän. Vidare torde i samband därmed förslag föreläggas Kungl. Maj:t om meddelande av föreskrifter rörande upphävande av föreskrifterna om bouppteckningsavgifter i Stockholm.

Jag vill i detta sammanhang anmärka, att den av länsstyrelsen i Malmöhus län upptagna frågan om *användningen av Malmö barnhusfond* är föremål för utredning av allmänna barnhusets direktion, som därom lär komma att göra framställning, så snart frågan om barnhusets ändrade verksamhet är avgjord.

Till slut anser jag mig böra understryka betydelsen av att frågan om barnhusets omorganisation icke vidare undanskjutes. Skall denna omorganisation få åsyftad verkan att genom samarbete mellan kommunerna åstadkomma förbättrade och billigare anordningar å ifrågavarande område av barnavården, är det nödvändigt, att den får träda i kraft, innan kommunerna hinna binda sig för onödiga utgifter för egna dispositioner i förevarande hänseende.

Av det föregående torde hava framgått, att det föreliggande omorganisationsförslaget icke bör hava någon inverkan på beloppet av det under femte huvudtiteln anvisade anslaget till barnhusen. Däremot torde med hänsyn till arten av vissa av de bidrag, som ingå i detta anslag, riksdagens medgivande böra inhämtas till den ändrade användning av anslaget, som skulle följa av den föreslagna omläggningen av barnhusets verksamhet.»

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, innebär föreliggande förslag till omorganisation av allmänna barnhusets verksamhet en övergång från självverksamhet till huvudsakligen understödjande arbete. Barnhuset skulle visserligen alltjämt tjäna sitt ändamål och verksamheten i huvudsak vara inriktad på beredande av fosterhemsvård åt värnlösa barn, men åt denna verksamhet skulle givas former, som i överensstämmelse med gällande lagstiftning skänkte möjlighet att främst tillgodose dem, som bäst därav vore i behov. Barnhuset skulle bliva en central barnavårdsinstitution för landet i dess helhet.

Till ifrågavarande förslag, vars genomförande, bland annat, skulle sätta barnhuset i tillfälle att med sina stora resurser och sin erfarenhet beträffande fosterhemsförmedling giva landets barnavårdsnämnder ett värdefullt understöd för beredande åt omhändertagna värnlösa barn av bästa möjliga fosterhem, har

utskottet ansett sig böra principiellt ansluta sig. De allmänna riktlinjerna i förslaget synas utskottet stå i överensstämmelse med barnhusets ursprungliga ändamål, och en omorganisation i enlighet med förslaget torde för flera grenar av den sociala barnvården, särskilt i mera avlägset belägna delar av landet, bliva till större fördel än en till Stockholm förlagd centralanstalt för social barnavård och sjukvård. Den föreslagna anordningen har syntts utskottet ock väl harmoniera med lagen om samhällets barnavård.

Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet delar departementschefens uppfattning därom, att så länge barnhusets ursprungliga verksamhet — omhändertagande till vård och uppfostran av föräldralösa eller eljest värlösa barn — är behöflig, det icke bör ifrågakomma att för annat syfte använda barnhusets medel. På sätt ifrågasatts, torde dock barnhuset böra bidraga till upprätthållandet av en för meddelande av pediatrik-klinisk undervisning m. m. avsedd sjukvårdsanstalt för barn.

Om utskottet sålunda, såsom nämnts, i princip ansluter sig till det föreliggande omorganisationsförslaget, kan dock utskottet icke lämna utan erinran det i samband därmed stående förslag till avtal mellan staden och barnhuset, som upprättats den 11 november 1929 och varom riksdagen lämnats tillfälle att yttra sig.

Utskottet är sålunda till en början ense med departementschefen därom, att frågan om försäljning av fastigheterna i kvarteret Mimer bör göras till föremål för ytterligare övervägande. Utskottet vill därvid hava såsom sin mening uttalat, att en försäljning av berörda fastigheter bör ske uteslutande med hänsynstagande till barnhusets intresse att beträffande desamma erhålla förmånligast möjliga ekonomiska uppgörelse.

Icke heller i övrigt finner utskottet avtalet böra oförändrat godkännas. Förutom det att utskottet ansett det kunna ifrågasättas, huruvida det för stadens exploaterande av Rålambshov stipulerade beloppet, 5 miljoner kronor, kan anses rätt avvägt, finner utskottet det icke vara lämpligt, att, på sätt i 1 § förutsättes, rättsförhållandet mellan staden och barnhuset alltjämt hålles svävande.

Staden bör enligt utskottets uppfattning vara väl tillgodosedd, om, på sätt i propositionen förutsättes, köpeskillingen för Rålambshov avsättes till samt förvaltas och redovisas såsom en särskild fond. därav 1 miljon kronor användes till en pediatrik klinik till stadens förmån samt avkastningen av återstoden tillkommer staden för barnavårdande verksamhet. Utskottet anser därför, att en oestergivlig förutsättning för avtal med staden bör vara, att möjligheten till rättegång med barnhuset uteslutes.

Då utskottet delar departementschefens mening om vikten av att barnhusets nya verksamhet kan i största möjliga utsträckning utan onödigt dröjsmål påbörjas, anser utskottet riksdagen böra förklara, att från dess sida icke möter något hinder för Kungl. Maj:t att godkänna ett avtal mellan barnhuset och staden i principiell anslutning till de fem första styckena av 1 § ävensom 3 § i avtalsförslaget, under förutsättning dock att ett sådant avtal förbindes med en förklaring, varigenom staden, därest köpeskillingen för

Råalambshov i barnhusets räkenskaper avsättes till en särskild fond, därav avkastningen skall enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmelser komma Stockholms stads barnavårdande verksamhet till godo, uttryckligen avsäger sig alla vidare anspråk å barnhusets fastigheter, kapital och övriga tillgångar samt avkastningen av desamma.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda anfört och under förutsättning att vad därvid uttalats varder iakttaget, får utskottet föreslå riksdagen att

a) med förklaring att riksdagen i princip icke har något att erinra mot den av departementschefen tillstyrkta omläggningen av allmänna barnhusets verksamhet, godkänna den ändrade användning av det ordinarie anslaget till barnhusen, som följer av nämnda omläggning; samt

b) i riksstaten upptaga anslaget med oförändrat belopp 115,830 kronor.

Stockholm den 26 maj 1930.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *E. J. G. Rosén*, *K. V. Rydén*, *E. A. Lundell*, *C. I. Asplund*, *C. G. V. Hammarskjöld*, *G. Kobb*, *O. A. Ernfors* och *K. A. W. Björck*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *P. M. Olsson* i Blädinge, *A. A:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren*, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. Nilsson* i Örebro, *S. Persson* i Fritorp, *O. E. F. Järte* och *A. Danielsson*.

Reservationer:

1) av herrar *Rosén* och *Björck*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Såsom av — — — för barn.

Om utskottet sålunda, såsom nämnts, i princip ansluter sig till det föreliggande omorganisationsförslaget, har utskottet dock med hänsyn till det svävande läge, vari frågan om en uppgörelse mellan barnhuset och Stockholms stad befinner sig, funnit sig böra bestämt hävda den ståndpunkten, att omorganisationen ej bör slutgiltigt genomföras, förrän ändring i berörda hänseende kommit till stånd. Ur olika synpunkter har det i statsrådsprotokollet återgivna avtalsförslaget syntts vara otillfredsställande.

Förutom det att utskottet ansett sig böra ifrågasätta, huruvida det för stadens exploaterande av Rålambshov stipulerade beloppet, 5,000,000 kronor, kan anses lämpligt avvägt, har utskottet särskilt fäst sin uppmärksamhet vid den i avtalsförslaget intagna bestämmelsen, att, därest enighet angående äganderätten till den föreslagna fonden eller beträffande användningen av dess avkastning ej kan uppnås, staden skulle förbehållas rätt att vid domstol anhängiggöra talan om bättre rätt till dessa medel, därvid medlen skulle tillkomma den, som vid avtalets ingående varit att anse såsom ägare till Rålambshov. Utskottet håller före, att förhandlingar böra upptagas i syfte att för barnhusets vidkommande erhålla förmånligast möjliga ekonomiska uppgörelse samt framför allt en uppgörelse, varigenom alla svävande tvistefrågor erhålla en definitiv lösning. Med hänsyn till det sätt, varpå barnhusets medel under tidernas lopp hopbringats, finner utskottet nödigt, att en eventuell sådan uppgörelse före godkännandet underställes riksdagens prövning.

Däremot skulle utskottet finna det önskligt, att Kungl. Maj:t redan före åvägabringandet av en slutuppgörelse toge under omprövning, huruvida icke av barnhusets egna medel större belopp, än som för närvarande utgår, måtte kunna avses för den verksamhet för beredande av fosterhemsvård åt värnlösa barn, som för närvarande från barnhusets sida bedrives.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

att ordinarie anslaget till barnhusen må i riksstaten för budgetåret 1930/1931 upptagas med oförändrat belopp, 115,830 kronor.»

2) av herrar *Olsson* i Kullenbergstorp och *Danielsson*.